

Φίλη μαθήτρια – φίλε μαθητή,

Το βιβλίο αυτό σκοπό έχει να καταστήσει τους μαθητές ικανούς να απαντούν ορθά στις ποικίλες γλωσσικές ασκήσεις και ερωτήσεις πάνω στο άγνωστο και αδίδακτο κείμενο της αρχαίας ελληνικής.

Συγκεκριμένα, το βιβλίο **περιλαμβάνει**:

- ✓ Το αδίδακτο κείμενο από εξετάσεις για τα ΑΕΙ των τελευταίων ετών.
- ✓ Μετάφραση του αδίδακτου αυτού κειμένου και απαντήσεις σε όλες τις γλωσσικές του ερωτήσεις και ασκήσεις.
- ✓ Άλλο άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις.
- ✓ Μετάφραση του κειμένου αυτού και γλωσσικές ασκήσεις στο κείμενο.
- ✓ Θεωρία γραμματικής με ποικίλες ασκήσεις.
- ✓ Θεωρία συντακτικού με πολλές ασκήσεις.
- ✓ Λεξιλογικά - Σημασιολογικά.

Στο τέλος του βιβλίου δίνονται οι απαντήσεις στις ασκήσεις, οι αρχικοί χρόνοι βασικών ρημάτων και πίνακες με τις δευτερεύουσες προτάσεις.

Πιστεύουμε ότι η σωστή και προσεκτική μελέτη των θεμάτων που παρουσιάζονται και εξετάζονται στο βιβλίο αυτό και η πλήρης κατανόηση των σημαντικότερων φαινομένων γραμματικής και συντακτικού που εκτενώς αναπτύσσονται θα σου δώσουν τη δυνατότητα να προετοιμαστείς άρτια για τις Πανελλαδικές Εξετάσεις.

Σου εύχομαι καλή επιτυχία.

Γεώργιος Χρ. Σακελλαριάδης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος φαινομένων γραμματικής και συντακτικού που εξετάζονται διεξοδικά	11
Ενότητα 1η	13
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2009 Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις Γραμματική (πρωτόκλιτα ασυναίρετα ουσιαστικά· πρωτόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά· δευτερόκλιτα ασυναίρετα ουσιαστικά· δευτερόκλιτα συνηρη- μένα ουσιαστικά· δευτερόκλιτα αττικόκλιτα ουσιαστικά· το ρήμα <i>εἶμι</i> [= εἶμαι]· ενεργητική φωνή των βαρύτονων ρημάτων ἄ συζυγίας) Συντακτικό (υποκείμενο και κατηγορημα· τα είδη των κύριων προτάσεων ως προς τους όρους τους· το απαρέμφατο· χρήση του άναρθρου απαρεμφά- του· το υποκείμενο του απαρεμφάτου· απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις) Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 2η	37
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2008 Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις Γραμματική (προσωπικές αντωνυμίες· δεικτικές αντωνυμίες· τριτόκλιτα ουσιαστικά· μέση φωνή των βαρύτονων ρημάτων ἄ συζυγίας) Συντακτικό (αμετάβατα και μεταβατικά ρήματα· μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα· άμεσο και έμμεσο αντικείμενο) Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 3η	77
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2008 Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις Γραμματική (αόριστες αντωνυμίες· αυτοπαθητικές αντωνυμίες· ενεργητικός και μέσος αόριστος ὅ των ρημάτων ἄ συζυγίας· παθητικοί χρόνοι φωνη- εντόληκτων και αφωνόληκτων ρημάτων· μέσος παρακείμενος και υπερσυ- ντέλικος των αφωνόληκτων ρημάτων) Συντακτικό (σύστοιχο αντικείμενο· ομοιόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί· ετερόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί· μετοχές· γενική απόλυτη· αιτιατική απόλυτη) Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	

Ενότητα 4η	107
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2007	
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις	
Γραμματική (τριτόκλιτα επίθετα· παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων· συνηρημένα ρήματα)	
Συντακτικό (δευτερεύουσες προτάσεις· ποιητικό αίτιο· τα είδη του μορίου ἄν· κατηγορούμενο· επιρρηματικό κατηγορούμενο· προληπτικό κατηγορού- μενο· γενική κατηγορηματική)	
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 5η	155
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2008	
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις	
Γραμματική (αναφορικές αντωνυμίες· ερωτηματικές αντωνυμίες· αριθμητικά· το ρήμα <i>δείκνυμι</i> - <i>δείκνυμαι</i> · τα συνηρημένα ρήματα <i>ζῶ</i> , <i>πείνω</i> , <i>διψῶ</i> , <i>χρῶμαι</i>)	
Συντακτικό (υποθετικοί λόγοι· εξαρτημένοι υποθετικοί λόγοι· χρονικές προ- τάσεις· η σύνταξη του χρονικού συνδέσμου <i>πρίν</i> · οι χρονικές βαθμίδες που εκφράζουν οι χρονικές προτάσεις)	
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 6η	182
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2007	
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις	
Γραμματική (ανώμαλα επίθετα· η οριστική ή επαναληπτική αντωνυμία <i>αὐτός</i> , <i>αὕτη</i> , <i>αὐτό</i> · κλίση μετοχών· ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα)	
Συντακτικό (επιρρηματικοί προσδιορισμοί· ρηματικά επίθετα σε <i>τός</i> και <i>τέος</i> · τροπή της ενεργητικής σύνταξης στην αντίστοιχη παθητική)	
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 7η	208
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2006	
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις	
Γραμματική (το ρήμα <i>ἵστημι</i> - <i>ἵσταμαι</i> · το ρήμα <i>τίθημι</i> - <i>τίθεμαι</i> · ανώμαλα ετερόκλιτα και μεταπλαστά ουσιαστικά)	
Συντακτικό (αναφορικές προτάσεις· αναφορική ἑλξη· αντίστροφη ἑλξη)	
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 8η	228
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2005	
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις	
Γραμματική (κτητικές αντωνυμίες· παραγωγή και σύνθεση· παραγωγή ουσια- στικών· το ρήμα <i>ἔημι</i> - <i>ἔμει</i>)	

Συντακτικό (μονόπτωτες προθέσεις· δίπτωτες προθέσεις· τρίπτωτες προθέσεις)
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά

Ενότητα 9η 252

Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2004
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις
Γραμματική (το ρήμα *δίδωμι* - *δίδομαι*· παραγωγή επιθέτων)
Συντακτικό (πλάγιος λόγος)
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά

Ενότητα 10η 270

Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2003
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις
Γραμματική (αόριστος δ' βαρύτονων ρημάτων που κλίνονται κατά τα ρήματα
σε -μι· παραγωγή ρημάτων· παραγωγή επιρρημάτων)
Συντακτικό (κανόνες συντακτικού)
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά

Ενότητα 11η 289

Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2002
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις
Γραμματική (ανώμαλη αύξηση ρημάτων· εισαγωγή στη σύνθεση· παρασύνθε-
τα· νόθα σύνθετα)
Συντακτικό (η συνημμένη και η απόλυτη επιρρηματική μετοχή· η αιτιολογική
μετοχή· κανόνες συντακτικού)
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά

Ενότητα 12η 304

Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2001
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις
Γραμματική (εγκλιτικά ή εγκλιτικές λέξεις· το ρήμα *εἶμι* [= θα πάω]· το ρήμα
οἶδα [= γνωρίζω]· σύνθετα με α' συνθετικό κλιτή λέξη)
Συντακτικό (τα παθητικά ρήματα μερικών ενεργητικών μεταβατικών ρημάτων)
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά

Ενότητα 13η 325

Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2000
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις
Γραμματική (σύνθετα με α' συνθετικό άκλιτη λέξη· το ρήμα *φημι* [= λέω,
ισχυρίζομαι])
Συντακτικό (κανόνες και στοιχεία συντακτικού· ο δ' όρος σύγκρισης)
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά

Ενότητα 14η	338
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2006	
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις	
Γραμματική (σύνθετα με δ' συνθετικό κλιτή λέξη)	
Συντακτικό (ασκήσεις)	
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 15η	349
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2006	
Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις	
Γραμματική (σύνθετα με δ' συνθετικό κλιτή λέξη)	
Συντακτικό (ασκήσεις)	
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 16η	362
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2005	
Μικρά κείμενα με ασκήσεις για εμπέδωση	
Γραμματική (τρόποι σχηματισμού λέξεων· μεταφορική χρήση λέξεων)	
Συντακτικό (ασκήσεις)	
Λεξιλογικά – Σημασιολογικά	
Ενότητα 17η	373
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2004	
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2003	
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2002	
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2002	
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2001	
Μικρά κείμενα με ασκήσεις για εμπέδωση	
Γραμματική (ασκήσεις)	
Συντακτικό (ασκήσεις)	
Ενότητα 18η	385
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2000	
Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2005	
Μικρά κείμενα με ασκήσεις για εμπέδωση	
Γραμματική (ασκήσεις)	
Συντακτικό (ασκήσεις)	
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	395
ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΒΑΣΙΚΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ	467
ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	529

Κατάλογος φαινομένων γραμματικής και συντακτικού που εξετάζονται διεξοδικά

αιτιατική απόλυτη	101	εἶμι.....	312
αναφορική ἑλξη	225	ενεργητική φωνή των βαρύτονων	
αντικείμενο ἄμεσο.....	73	ρημάτων ἁ' συζυγίας.....	24
αντικείμενο ἑμμεσο	73	ενεργητικός και μέσος ἀόριστος ὅ'	
αντικείμενο σύστοιχο	93	των ρημάτων ἁ' συζυγίας	86
αντίστροφη ἑλξη	225	εξαρτημένοι υποθετικοί λόγοι	174
αντωνυμία οριστική ή επαναληπτική	190	επίθετα ανώμαλα	189
αντωνυμίες αναφορικές.....	162	επίθετα τριτόκλιτα.....	114
αντωνυμίες ἀόριστες	84	επιρρηματικοί προσδιορισμοί	197
αντωνυμίες αυτοπαθητικές.....	85	ετερόπρωτοι ονοματικοί	
αντωνυμίες δεικτικές.....	44	προσδιορισμοί	96
αντωνυμίες ερωτηματικές	164		
αντωνυμίες κτητικές.....	234	ἦμι - ἴεμαι.....	239
αντωνυμίες προσωπικές	44	ἴστημι - ἴσταμαι.....	216
ἀόριστος ὅ' βαρύτονων ρημάτων που			
κλίνονται κατά τα ρήματα σε -μι.....	276	κατηγορημα	29
απαρέμφατο	30	κατηγορούμενο	144
απαρέμφατο ἀναρθρο.....	31	κατηγορούμενο επιρρηματικό	146
ἀπρόσωπα ρήματα και ἀπρόσωπες		κατηγορούμενο προληπτικό	147
εκφράσεις	32	κλίση μετοχών.....	191
αριθμητικά	165		
ἀύξηση ανώμαλη	295	μέση φωνή των βαρύτονων ρημάτων	
		ἁ' συζυγίας	58
ἄ' ὁρος σύγκρισης.....	335	μέσος παρακείμενος και υπερσυντέλικος	
		των αφωνόληκτων ρημάτων.....	89
γενική απόλυτη	101	μεταφορική χρήση λέξεων	369
γενική κατηγορηματική.....	147	μετοχές	98
		μετοχή αιτιολογική.....	300
δείκνυμι - δείκνυμαι	167	μετοχή απόλυτη.....	299
δίδωμι - δίδομαι	258	μετοχή συνημμένη.....	299
εγκλιτικά ή εγκλιτικές λέξεις.....	311	νόθα σύνθετα	298
εἶδη του μορίου ἄν	143		
εἶμι.....	24	οἶδα.....	312

ομοιόπτωτοι ονομαστικοί προσδιορισμοί ..	94
ουσιαστικά ανώμαλα ετερόκλιτα και μεταπλαστά	219
ουσιαστικά δευτερόκλιτα ασυναίρετα	20
ουσιαστικά δευτερόκλιτα αττικόκλιτα	23
ουσιαστικά δευτερόκλιτα συνηρημένα.....	22
ουσιαστικά πρωτόκλιτα ασυναίρετα.....	18
ουσιαστικά πρωτόκλιτα συνηρημένα.....	20
ουσιαστικά τριτόκλιτα.....	46
παθητικοί χρόνοι φωνηεντόληκτων και αφωνόληκτων ρημάτων	88
παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων.....	121
παραγωγή	235
παραγωγή επιθέτων	260
παραγωγή επιρρημάτων.....	280
παραγωγή ουσιαστικών.....	236
παραγωγή ρημάτων.....	278
παρασύνθετα	297
πλάγιος λόγος.....	264
ποιητικό αίτιο	142
προθέσεις δίπτωτες	248
προθέσεις μονόπτωτες	248
προθέσεις τριπτωτες	248
προτάσεις αιτιολογικές	138
προτάσεις αναφορικές.....	222
προτάσεις αποτελεσματικές ή συμπερασματικές	140
προτάσεις ειδικές.....	137
προτάσεις εναντιωματικές ή παραχωρητικές	140
προτάσεις ενδοιαστικές.....	141
προτάσεις κύριες.....	30
προτάσεις πλάγιες ερωτηματικές.....	142

προτάσεις τελικές.....	139
προτάσεις χρονικές	175
ρήματα αμετάβατα	68
ρήματα δίπτωτα.....	69
ρήματα ενρινόληκτα	192
ρήματα μεταβατικά.....	68
ρήματα μονόπτωτα.....	69
ρήματα συνηρημένα.....	125
ρήματα συνηρημένα ζῶ, πεινῶ, διψῶ, χρῶμαι.....	167
ρήματα υγρόληκτα.....	192
ρηματικά επίθετα σε -τός και τέος.....	199
σύνθεση	235, 296
σύνταξη του χρονικού συνδέσμου πριν.....	176
σύνθετα με α' συνθετικό άκλιτη λέξη	331
σύνθετα με α' συνθετικό κλιτή λέξη	313
σύνθετα με δ' συνθετικό κλιτή λέξη	344, 355
τίθημι - τίθεμαι	218
τροπή της ενεργητικής σύνταξης στην αντίστοιχη παθητική	200
τρόποι σχηματισμού λέξεων.....	368
υποθετικοί λόγοι.....	170
υποκείμενο	29
υποκείμενο απαρεμφάτου	31
φημί	333
χρονικές βαθμίδες.....	176

Ενότητα 1η

✓ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ:

- α) Πρωτόκλιτα ασυναίρετα ουσιαστικά
- β) Πρωτόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά
- γ) Δευτερόκλιτα ασυναίρετα ουσιαστικά
- δ) Δευτερόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά
- ε) Δευτερόκλιτα αττικόκλιτα ουσιαστικά
- στ) Το ρήμα εἰμι (= είμαι)
- ζ) Ενεργητική φωνή των βαρύτονων ρημάτων α' συζυγίας

✓ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ:

- α) Υποκείμενο και κατηγορήμα
- β) Τα είδη των κύριων προτάσεων ως προς τους όρους τους
- γ) Το απαρέμφατο
- δ) Χρήση του άναρθρου απαρεμφάτου
- ε) Το υποκείμενο του απαρεμφάτου
- στ) Απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις

A. Αδίδακτο κείμενο εξετάσεων του 2009

Καὶ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν αὐτὸν ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν καὶ λοχισθέντες ὑπὸ τε Φλιασίων καὶ τῶν σφετέρων φυγάδων διεφθάρησαν ὥς ὀγδοήκοντα. Καὶ οἱ ἐκ τῆς Πύλων Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίων πολλὴν λείαν ἔλαβον· καὶ Λακεδαιμόνιοι δι' αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς οὐδ' ὥς ἀφέντες ἐπολέμουν αὐτοῖς, ἐκήρυξαν δὲ εἴ τις βούλεται παρὰ σφῶν Ἀθηναίους λήξεσθαι· καὶ Κορίνθιοι ἐπολέμησαν ἰδίῳν τινῶν διαφορῶν ἔνεκα τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δ' ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἡσύχαζον.

Εἶλον δὲ καὶ οἱ Μήλιοι τῶν Ἀθηναίων τοῦ περιτειχίσματος τὸ κατὰ τὴν ἀγορὰν προσβαλόντες νυκτός, καὶ ἄνδρας τε ἀπέκτειναν καὶ ἐσενεγκάμενοι σῖτόν τε καὶ ὅσα πλεῖστα ἐδύναντο χρήσιμα ἀναχωρήσαντες ἡσύχαζον.

(Θουκυδίδης, Ἱστορίαι V, 115)

Μετάφραση

Και Αργεῖοι κατά την ίδια χρονική περίοδο, αφού εισέβαλαν στη Φλιασία και έπεσαν σε ενέδρα από τους Φλιασίους και από τους δικούς τους εξόριστους, σκοτώθηκαν περί-

που ογδόντα. Και οι Αθηναίοι κάνοντας επιδρομές από την Πύλο πήραν πλούσια λάφυρα από τους Λακεδαιμονίους· οι Λακεδαιμόνιοι όμως ούτε και τότε τους πολέμησαν διαλύοντας γι' αυτή την αιτία τις συνθήκες, αλλά με κήρυκα έκαναν γνωστό αν ήθελε κάποιος από τους πολίτες τους να ληστεύει τους Αθηναίους· παράλληλα οι Κορίνθιοι άρχισαν εχθροπραξίες εναντίον των Αθηναίων για κάποιες προσωπικές τους διαφορές· οι υπόλοιποι όμως Πελοποννήσιοι δεν ανέλαβαν δράση (: έμεναν αδρανείς).

Αλλά και οι Μήλιοι κατέλαβαν (: κυρίευσαν) το τμήμα του περριτειχίσματος των Αθηναίων που βρισκόταν κοντά στην αγορά, αφού επιτέθηκαν κατά τη διάρκεια της νύκτας (: με νυκτερινή έφοδο), και σκότωσαν μερικούς άνδρες (: μερικούς φρουρούς) και αφού μετέφεραν μέσα (: εισήγαγαν, έμπασαν) (στην πόλη τους) στάρι (: τρόφιμα) και όσα άλλα περισσότερα χρήσιμα εφόδια μπορούσαν, αφού αναχώρησαν έμειναν άπρακτοι.

•• Ασκήσεις στο κείμενο* ••

1.1. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- α. **έλαβον:** το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή.
- β. **επολέμουν:** το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου στην ίδια φωνή.
- γ. **εκήρυξαν:** το γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή.
- δ. **εΐλον:** το β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα στη μέση φωνή.
- ε. **προσβαλόντες:** το δ' ενικό πρόσωπο οριστικής του ίδιου χρόνου.

1.2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- α. **φυγάδων:** τη δοτική ενικού.
- β. **πολλήν:** το επίρρημα στο θετικό βαθμό.
- γ. **σπονδάς:** την αιτιατική ενικού.
- δ. **τινών:** την αιτιατική πληθυντικού στο ίδιο γένος.
- ε. **περριτειχίσματος:** τη γενική πληθυντικού.

1.3. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων: **ὑπὸ Φλιασίων, δι' αὐτό, αὐτοῖς, ιδίων, νυκτός, ἀναχωρήσαντες.**

1.4. Να μετατρέψετε την περίοδο **Καὶ οἱ ἐκ τῆς Πύλου ... ἔλαβον** σε πλάγιο λόγο, χρησιμοποιώντας απαρεμφατική σύνταξη, με εξάρτηση από την πρόταση **οὗτοι ἔλεγον.**

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις δίδονται στο τέλος του βιβλίου.

B. Άγνωστο αρχαίο κείμενο για γλωσσικές ασκήσεις

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ, σατράπης κατεπέμφθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὧν Κῦρος, εὐθὺς ἡξίου τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἐαντῷ ὑπηκόους εἶναι.

Αἱ δὲ ἅμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισσαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ἡρημέναι ἦσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαιμόνα δὲ ἔπεμπον πρέσβεις, καὶ ἡξίου, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἢ τε χώρα μὴ δημοῖτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἶεν.

(Ξενοφῶν, Ἑλληνικά 3, 1, 3)

Μετάφραση

Όταν λοιπόν ο Τισσαφέρνης, επειδή θεωρήθηκε (: έδωσε την εντύπωση) ότι είχε γίνει πολύτιμος (: άνθρωπος με μεγάλη αξία) στο βασιλιά κατά τον πόλεμο εναντίον του αδελφού του, στάλθηκε στα παράλια (: διορίστηκε) σατράπης και αυτών των περιοχών που ο ίδιος προηγουμένως διοικούσε και εκείνων που διοικητής τους ήταν ο Κύρος, αμέσως είχε την αξίωση όλες γενικά οι ιωνικές πόλεις να γίνουν υπήκοοί του.

Αυτές όμως (οι πόλεις), αφενός μεν επειδή ήθελαν να είναι ελεύθερες και αφετέρου επειδή φοβούνταν τον Τισσαφέρνη, γιατί είχαν προτιμήσει τον Κύρο, όταν ζούσε, αντί εκείνου, δεν τον δέχονταν στις πόλεις, αλλά έστελναν πρέσβεις στη Λακεδαιμόνα και είχαν την αξίωση, επειδή ήταν αρχηγοί όλης της Ελλάδας, να φροντίσουν και γι' αυτούς τους Έλληνες της Ασίας, για να μη λεηλατείται η χώρα τους και για να είναι οι ίδιοι ελεύθεροι.

•• Γλωσσικές ασκήσεις στο κείμενο* ••

1.5. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με τις σημασίες τους στη στήλη Β:

Α		Β	
1. ἄρχω	•	•	α. θέλω
2. ἀξιόω -ῶ	•	•	β. στέλνω
3. βούλομαι	•	•	γ. διοικώ
4. αἰρέομαι -οῦμαι	•	•	δ. φροντίζω, ενδιαφέρομαι
5. πέμπω	•	•	ε. λεηλατώ
6. ἐπιμελέομαι -οῦμαι	•	•	στ. έχω ή προβάλλω αξίωση
7. δηῶω -ῶ	•	•	ζ. εκλέγω, προτιμώ

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του διδλίου.

1.6. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Ονομ.	βασιλεὺς	πόλις	Ἕλλην	πόλεμος
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.		πόλιν	Ἕλληνα	
Κλητ.				
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομ.	βασιλεῖς	πόλεις	Ἕλληνες	πόλεμοι
Γεν.				
Δοτ.	βασιλεῦσι(ν)			
Αιτ.		πόλεις		
Κλητ.		πόλεις		πόλεμοι

1.7. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε τις λέξεις που δίνονται στη στήλη Α στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

Α	Ίδια πτώση στον άλλο αριθμό	Α	Ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
βασιλεῖ	α.	ἐκείνου	ζ.
πολέμῳ	β.	αὐτὸν	η.
ἀδελφὸν	γ.	πάσης	θ.
τὰς πόλεις	δ.	Ἕλλήνων	ι.
ἀπάσας	ε.	ἡ χώρα	ια.
φοβούμεναι	στ.	αὐτὸς	ιβ.

1.8. ἐαυτῶ, ἐκείνου: Να γίνει πλήρης γραμματική αναγνώριση των λέξεων αυτών.

1.9. πρέσβεις: Να γίνει πλήρης γραμματική αναγνώριση του τύπου αυτού και να κλιθεί και στους δύο αριθμούς.

1.10. Να γραφούν τα παραθετικά του επιθέτου **πολύς, πολλή, πολύ** και στα τρία γένη στην ονομαστική του ενικού.

1.11. δόξας: Να γίνει πλήρης γραμματική αναγνώριση της λέξης αυτής και να κλιθεί και στους δύο αριθμούς.

1.12. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
			κατεπέμφθη		
	ἤρχε(ν)				
	ἤξιου				
εἶναι					
δουλόμεναι					
φοβούμεναι					
	ἔζη				
	ἐδέχοντο				

1.13. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Οριστική	Υποτακτική	Ενκτική	Προστακτική
κατεπέμφθη			
εἰσὶ(ν)			
		δηοῖτο	

1.14. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- α. **δόξας:** το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα.
- β. **εἶναι:** το γ' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα.
- γ. **ἔπεμπον:** το δ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου.
- δ. **ἤρχε:** το α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα.
- ε. **ἤξιουν:** το δ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα.

1.15. Να δρείτε την ετυμολογία των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **ἄξιος, καταπέμτω, ὑπήκοος, προοσάτης, ἐπιμέλομαι.**

1.16. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της αρχαίας ελληνικής στη στήλη Α με τις ομόρριζες τους λέξεις της νέας ελληνικής, απλές ή σύνθετες, στη στήλη Β:

A	B
1. δοκῶ (και απρόσ. δοκεῖ) •	• α. παρουσία
2. γίγνομαι •	• β. δεξαμενή
3. εἰμί •	• γ. ζώο
4. δέχομαι •	• δ. δόγμα
5. ζῶ •	• ε. πομπός
6. πέμπω •	• στ. απόγονος

1.17. γίγνομαι, δέχομαι, εἰμί, πέμπω: Για καθένα από τα ρήματα αυτά να γράψετε ομόρριζες λέξεις στη νέα ελληνική, απλές ή σύνθετες.

1.18. Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι ακόλουθες λέξεις του κειμένου: *τὰς Ἰωνικάς, ἐαυτῷ, ὑπηκόους, σατράπης, δόξας, γεγενῆσθαι.*

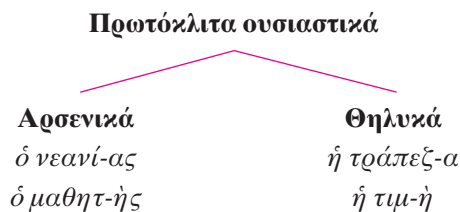
1.19. ὅπως ἢ τε χώρα ... εἶεν: Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι προτάσεις που υπάρχουν στο τμήμα αυτό του κειμένου και να δικαιολογηθεί η ἐγκλιση των ρημάτων τους.

1.20. οὗτοι ἔπεμπον πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα: Να απεικονιστεί η πρόταση αυτή σε κλαδικό διάγραμμα.

Γ. Γραμματική

α. Πρωτόκλιτα ασυναίρετα ουσιαστικά

Η πρώτη κλίση περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά και θηλυκά. Τα αρσενικά λήγουν σε **-ας** και σε **-ης** και τα θηλυκά σε **-α** και σε **-η**.

Φαινομενικές καταλήξεις των πρωτόκλιτων ουσιαστικών

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
	Αρσενικό	Θηλυκό	Αρσ. και θηλ.
Ονομ.	-ας, -ης	-α, -η	-αι
Γεν.	-ου, -ου	-ας ή -ης	-ων
Δοτ.	-α, -η	-α ή -η	-αις
Αιτ.	-αν, -ην	-αν ή -ην	-ας
Κλητ.	-α, -η (ή -α)	-α, -η	-αι

Κλίση πρωτόκλιτων ασυναίρετων ουσιαστικών

Ενικός αριθμός										
Ονομ.	ὁ	νεανίας	ὁ	ποιητής	ἡ	τιμή	ἡ	φρουρά	ἡ	γλῶσσα
Γεν.	τοῦ	νεανίου	τοῦ	ποιητοῦ	τῆς	τιμῆς	τῆς	φρουρᾶς	τῆς	γλώσσης
Δοτ.	τῷ	νεανίᾳ	τῷ	ποιητῇ	τῇ	τιμῇ	τῇ	φρουρᾷ	τῇ	γλώσσει
Αιτ.	τόν	νεανίαν	τόν	ποιητήν	τήν	τιμήν	τήν	φρουράν	τήν	γλώσσαν
Κλητ.	ὦ	νεανία	ὦ	ποιητᾶ	ὦ	τιμή	ὦ	φρουρά	ὦ	γλῶσσα
Πληθυντικός αριθμός										
Ονομ.	οἱ	νεανίαι	οἱ	ποιοῦνται	αἱ	τιμαί	αἱ	φρουραι	αἱ	γλῶσσαι
Γεν.	τῶν	νεανιῶν	τῶν	ποιητῶν	τῶν	τιμῶν	τῶν	φρουρῶν	τῶν	γλωσσῶν
Δοτ.	τοῖς	νεανίαις	τοῖς	ποιηταῖς	ταῖς	τιμαῖς	ταῖς	φρουραῖς	ταῖς	γλώσσαις
Αιτ.	τούς	νεανίας	τούς	ποιητάς	τάς	τιμάς	τάς	φρουράς	τάς	γλώσσας
Κλητ.	ὦ	νεανίαι	ὦ	ποιοῦνται	ὦ	τιμαί	ὦ	φρουραι	ὦ	γλῶσσαι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Όλα τα πρωτόκλιτα ονόματα έχουν τις ίδιες καταλήξεις στον πληθυντικό αριθμό.
2. Στη γενική πληθυντικού τονίζονται στη λήγουσα και παίρνουν περισπωμένη.
3. Από τα αρσενικά ονόματα που λήγουν σε **-ης** σχηματίζουν την κλητική ενικού σε **-α** τα εξής:
 - α) Τα εθνικά: ὦ Πέρσα.
 - β) Όσα λήγουν σε **-της**: ὦ πολῖτα, ὦ δέσποτα, ὦ καθηγητά.
 - γ) Όσα λήγουν σε **-άρχης, -μέτρης, -πώλης, -τρίβης, -ώνης**: ὦ γυμνασιάρχα.
4. Το **α** στην κατάληξη **-ας** (σε οποιαδήποτε πτώση) είναι πάντοτε μακρόχρονο.
5. Στα θηλυκά που λήγουν σε **-α**, αν πριν από την κατάληξη **-α** υπάρχει σύμφωνο (εκτός

από το ρ), τότε το **α** αυτό λέγεται **μη καθαρό**, είναι **βραχύχρονο** και στη γενική και δοτική του ενικού τρέπεται σε **η**: *ἡ μοῦσα, τῆς μούσης, τῇ μούσῃ*.

Αν όμως πριν από την κατάληξη **-α** υπάρχει φωνήεν ή ρ, τότε το **α** αυτό λέγεται **καθαρό**, είναι **μακρόχρονο** και φυλάγεται σ' όλες τις πτώσεις του ενικού: *ἡ χώρα, τῆς χώρας, τῇ χώρᾳ – ἡ πολιτεία, τῆς πολιτείας, τῇ πολιτείᾳ*.

β. Πρωτόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά

Τα περισσότερα πρωτόκλιτα ουσιαστικά που μπροστά από το χαρακτήρα **α** του θέματος έχουν άλλο **α** ή **ε** συναιρούνται σ' όλες τις πτώσεις και λέγονται **πρωτόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά**: π.χ. (Ἑρμέας) Ἑρμῆς, (Ἀθηνάα) Ἀθηνᾶ, (μνάα) μνᾶ, (γαλέα) γαλῆ (= γάτα), (σुकέα) συκῆ, (Ναυσικάα) Ναυσικᾶ, (ἀμνγδαλέα) ἀμνγδαλῆ, (γέα) γῆ κ.ά.

Κλίση πρωτόκλιτων συνηρημένων ουσιαστικών

Ενικός αριθμός									
Ονομ.	ὁ	(Ἑρμέας)	Ἑρμῆς	ἡ	(μνάα)	μνᾶ	ἡ	(γαλέα)	γαλῆ
Γεν.	τοῦ	(Ἑρμέου)	Ἑρμοῦ	τῆς	(μνάας)	μνᾶς	τῆς	(γαλέας)	γαλῆς
Δοτ.	τῷ	(Ἑρμέᾳ)	Ἑρμῇ	τῇ	(μνάᾳ)	μνᾷ	τῇ	(γαλέᾳ)	γαλῇ
Αιτ.	τόν	(Ἑρμέαν)	Ἑρμῆν	τήν	(μνάαν)	μνᾶν	τήν	(γαλέαν)	γαλῆν
Κλητ.	ὦ	(Ἑρμέα)	Ἑρμῆ	ὦ	(μνάα)	μνᾶ	ὦ	(γαλέα)	γαλῆ
Πληθυντικός αριθμός									
Ονομ.	οἱ	(Ἑρμέαι)	Ἑρμαῖ	αἱ	(μνάαι)	μναῖ	αἱ	(γαλαίαι)	γαλαῖ
Γεν.	τῶν	(Ἑρμεῶν)	Ἑρμῶν	τῶν	(μναῶν)	μνῶν	τῶν	(γαλεῶν)	γαλῶν
Δοτ.	τοῖς	(Ἑρμέαις)	Ἑρμαῖς	ταῖς	(μνάαις)	μναῖς	ταῖς	(γαλαίαις)	γαλαῖς
Αιτ.	τούς	(Ἑρμέας)	Ἑρμαῖς	τάς	(μνάας)	μνᾶς	τάς	(γαλέας)	γαλᾶς
Κλητ.	ὦ	(Ἑρμέαι)	Ἑρμαῖ	ὦ	(μνάαι)	μναῖ	ὦ	(γαλαίαι)	γαλαῖ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα πρωτόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά έχουν και μετά τη συναίρεση τις καταλήξεις των ασυναίρετων τύπων. Η μόνη διαφορά είναι ότι στον ενικό αριθμό συναιρούν το **εα** σε **η**, όπως Ἑρμέας - Ἑρμῆς, συκέα - συκῆ (αλλά: τούς Ἑρμέας - Ἑρμαῖς).
2. Παίρνουν περισπωμένη σ' όλες τις πτώσεις.

γ. Δευτερόκλιτα ασυναίρετα ουσιαστικά

Η δεύτερη κλίση περιλαμβάνει ονόματα και των τριών γενών. Τα αρσενικά λήγουν σε **-ος**, τα θηλυκά σε **-ος** και τα ουδέτερα σε **-ον**.

Δευτερόκλιτα ουσιαστικά

Αρσενικά
ὁ ἄγρoς

Θηλυκά
ἡ νῆσoς

Ουδέτερα
τὸ δῶρoν

Φαινομενικές καταλήξεις των δευτερόκλιτων ουσιαστικών

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
	Αρσ. και θηλ.	Ουδ.	Αρσ. και θηλ.	Ουδ.
Ονομ.	-ος	-ον	-οι	-α
Γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
Δοτ.	-ω	-ω	-οις	-οις
Αιτ.	-ον	-ον	-ους	-α
Κλητ.	-ε	-ον	-οι	-α

Κλίση δευτερόκλιτων ασυναίρετων ουσιαστικών

Ενικός αριθμός								
Ονομ.	ὁ	ἄνθρωπος	ἡ	ὁδός	τὸ	φυτὸν	τὸ	ποτήριον
Γεν.	τοῦ	ἀνθρώπου	τῆς	ὁδοῦ	τοῦ	φυτοῦ	τοῦ	ποτηρίου
Δοτ.	τῷ	ἀνθρώπῳ	τῇ	ὁδῷ	τῷ	φυτῷ	τῷ	ποτηρίῳ
Αιτ.	τὸν	ἄνθρωπον	τὴν	ὁδὸν	τὸ	φυτὸν	τὸ	ποτήριον
Κλητ.	ὦ	ἄνθρωπε	ὦ	ὁδὲ	ὦ	φυτὸν	ὦ	ποτήριον
Πληθυντικός αριθμός								
Ονομ.	οἱ	ἄνθρωποι	αἱ	ὁδοὶ	τὰ	φυτὰ	τὰ	ποτήρια
Γεν.	τῶν	ἀνθρώπων	τῶν	ὁδῶν	τῶν	φυτῶν	τῶν	ποτηρίων
Δοτ.	τοῖς	ἀνθρώποις	ταῖς	ὁδοῖς	τοῖς	φυτοῖς	τοῖς	ποτηρίοις
Αιτ.	τούς	ἀνθρώπους	τάς	ὁδοὺς	τὰ	φυτὰ	τὰ	ποτήρια
Κλητ.	ὦ	ἄνθρωποι	ὦ	ὁδοὶ	ὦ	φυτὰ	ὦ	ποτήρια

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Οι καταλήξεις των αρσενικών και θηλυκών ονομάτων της β' κλίσης είναι οι ίδιες σ' όλες τις πτώσεις.
- Τα ουδέτερα έχουν στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό τρεις πτώσεις όμοιες: την ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική.
- Στα ουδέτερα ονόματα η κατάληξη **-α** είναι βραχύχρονη: τὰ δῶρα.

δ. Δευτερόκλιτα συννηρημένα ουσιαστικά

Τα περισσότερα δευτερόκλιτα ουσιαστικά που προστά από το χαρακτηῖρα **ο** του θέματος ἔχουν ἄλλο **ο** ἢ **ε** συναιρουνται σ' ὅλες τις πτώσεις και λέγονται **δευτερόκλιτα συννηρημένα ουσιαστικά**· π.χ. ὁ (ἔκπλοος) ἔκπλους, ὁ (πλόος) πλοῦς, ἡ (πρόχοος) πρόχους (= υδροφόρο αγγείο με το οποίο ἔπλεναν τα χέρια τους, κανάτι), τὸ (ὀστέον) ὀστοῦν.

Κλίση δευτερόκλιτων συννηρημένων ουσιαστικών

Ενικός αριθμός									
Ονομ.	ὁ	(ἔκπλοος)	ἔκπλους	ἡ	(πρόχοος)	πρόχους	τὸ	(ὀστέον)	ὀστοῦν
Γεν.	τοῦ	(ἔκπλόου)	ἔκπλου	τῆς	(προχόου)	πρόχου	τοῦ	(ὀστέου)	ὀστοῦ
Δοτ.	τῷ	(ἔκπλόῳ)	ἔκπλω	τῇ	(προχόῳ)	πρόχῳ	τῷ	(ὀστέῳ)	ὀστῷ
Αιτ.	τόν	(ἔκπλοον)	ἔκπλουν	τήν	(πρόχον)	πρόχουν	τὸ	(ὀστέον)	ὀστοῦν
Κλητ.	(ὦ	[ἔκπλοε]	ἔκπλου)	(ὦ	[πρόχοε]	πρόχου)	(ὦ	[ὀστέον]	ὀστοῦν)
Πληθυντικός αριθμός									
Ονομ.	οἱ	(ἔκπλοοι)	ἔκπλοι	αἱ	(πρόχοοι)	πρόχοι	τὰ	(ὀστέα)	ὀστᾶ
Γεν.	τῶν	(ἔκπλόων)	ἔκπλων	τῶν	(προχόων)	πρόχων	τῶν	(ὀστέων)	ὀστών
Δοτ.	τοῖς	(ἔκπλόοις)	ἔκπλοις	ταῖς	(προχόοις)	πρόχοις	τοῖς	(ὀστέοις)	ὀστοῖς
Αιτ.	τούς	(ἔκπλόους)	ἔκπλους	τάς	(προχόους)	πρόχους	τὰ	(ὀστέα)	ὀστᾶ
Κλητ.	(ὦ	[ἔκπλοοι]	ἔκπλοι)	(ὦ	[πρόχοοι]	πρόχοι)	(ὦ	[ὀστέα]	ὀστᾶ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα δευτερόκλιτα συννηρημένα ουσιαστικά ἔχουν και μετά τη συναίρεση τις κατάληξεις των ασυναίρετων τύπων. Η μόνη διαφορά είναι ότι, όπου τα ασυναίρετα ἔχουν στην κατάληξη **ο** ἢ **ε**, αυτά ἔχουν **ου**, το οποίο προέρχεται από τη συναίρεση **ο + ο** ἢ **ε + ο**.
2. Όλες οι πτώσεις των συννηρημένων της δ' κλίσης τονίζονται στην ίδια συλλαβή στην οποία τονίζεται η ονομαστική του ενικού.
3. Κατά τη γραμματική του Αχ. Τζάρτζανου, τα δευτερόκλιτα συννηρημένα ουσιαστικά δεν ἔχουν κλητική. Αντίθετα, η σχολική γραμματική θεωρεῖ ότι και σ' αυτά υπάρχει κλητική.
4. Ο ασυναίρετος τύπος τὰ ὀστέα συναιρέθηκε σε ὀστᾶ (και ὄχι *ὀστῇ) αναλογικά προς τα δευτερόκλιτα ουδέτερα, ὅπως τὰ δῶρα.

ε. Δευτερόκλιτα αττικόκλιτα ουσιαστικά

Μερικά ουσιαστικά της 6' κλίσης λήγουν όχι σε **-ος, -ον** αλλά σε **-ως, -ων**, όπως ὁ Ἄθως, ἡ ἄλως (= το αλώνι), τὸ ἀνώγεων, ὁ Μενέλεως, ὁ λεὼς (= ο λαός), ὁ νεὼς (= ο ναός), ὁ λαγὼς, ὁ ταῶς (= το παγόνι), ἡ Κῶς, ὁ Μίνως, ἡ Κέως κ.ά. Τα ουσιαστικά αυτά που συνηθίζονται κυρίως στην αττική διάλεκτο λέγονται **αττικόκλιτα**.

Κλίση δευτερόκλιτων αττικόκλιτων ουσιαστικών

Ενικός αριθμός								
Ονομ.	ὁ	νεὼς	ἡ	ἄλως	τὸ	ἀνώγεων	ὁ	Μενέλεως
Γεν.	τοῦ	νεῶ	τῆς	ἄλω	τοῦ	ἀνώγεω	τοῦ	Μενέλεω
Δοτ.	τῷ	νεῷ	τῇ	ἄλω	τῷ	ἀνώγεω	τῷ	Μενέλεω
Αιτ.	τὸν	νεὼν	τὴν	ἄλω(ν)	τὸ	ἀνώγεων	τὸν	Μενέλεων
Κλητ.	ὦ	νεῶς	ὦ	ἄλως	ὦ	ἀνώγεων	ὦ	Μενέλεως
Πληθυντικός αριθμός								
Ονομ.	οἱ	νεῶ	αἱ	ἄλω	τὰ	ἀνώγεω	—	
Γεν.	τῶν	νεῶν	τῶν	ἄλων	τῶν	ἀνώγεω(ν)	—	
Δοτ.	τοῖς	νεῶς	ταῖς	ἄλως	τοῖς	ἀνώγεως	—	
Αιτ.	τοὺς	νεῶς	τάς	ἄλως	τὰ	ἀνώγεω	—	
Κλητ.	ὦ	νεῶ	ὦ	ἄλω	ὦ	ἀνώγεω	—	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Τα αττικόκλιτα ουσιαστικά έχουν **ω** στις καταλήξεις όλων των πτώσεων. Το **ω** αυτό δέχεται υπογεγραμμένη όπου στις αντίστοιχες καταλήξεις της κοινής 6' κλίσης υπάρχει **ι** (υπογεγραμμένο ή προσγεγραμμένο): τῷ νεῷ (κατά το τῷ θεῷ), οἱ νεῶ (κατά το οἱ θεοί).
- Έχουν την κλητική όμοια με την ονομαστική.
- Τονίζονται σ' όλες τις πτώσεις όπου και όπως η ονομαστική του ενικού: ὁ νεὼς, τοῦ νεῶ.
- Μερικά αττικόκλιτα ουσιαστικά σχηματίζουν την αιτιατική του ενικού χωρίς το τελικό **ν**, όπως τὸν Ἄθω, τὴν ἄλω, τὴν ἔω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω (κατά την γ' κλίση).

στ. Το ρήμα *εἶμι* (= εἶμαι)

Οριστική		Υποτακτική	Ενκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
Ενεστώτας	Παρατατικός	Ενεστώτας	Ενεστώτας	Ενεστώτας	Ενεστώτας	Ενεστώτας
εἶμι	ἦ καὶ ἦν	ᾧ	εἶην	–	εἶναι	ὄν (γεν. ὄντος)
εἶ	ἦσθα	ἦς	εἶης	ἴσθι		οὔσα (γεν. οὔσης)
ἔσσι(ν)	ἦν	ἦ	εἶη	ἔστω		ὄν (γεν. ὄντος)
ἔσμεν	ἦμεν	ᾧμεν	εἶημεν - εἶμεν	–		
ἔστε	ἦτε ἢ ἦστε	ἦτε	εἶητε - εἶτε	ἔστε		
εἰσὶ(ν)	ἦσαν	ᾧσι(ν)	εἶησαν - εἶεν	ἔστων ἢ ὄντων ἢ ἔστωσαν		

Οἱ ἄλλοι χρόνοι στην οριστική: Μέλλ. ἔσομαι, ἀόρ. ὅ' ἐγενόμην, παρακ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν.

ζ. Ενεργητική φωνή των βαρύτονων ρημάτων α' συζυγίας

Χρό- νοι	Οριστική	Υποτακτική	Ενκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
Ενεστώτας	λύω λύεις λύει λύομεν λύετε λύουσι(ν)	λύω λύης λύη λύωμεν λύητε λύωσι(ν)	λύοιμι λύοις λύοι λύοιμεν λύοιτε λύοιεν	– λῦε λυέτω – λύετε λυόντων ἢ λυέτωσαν	λύειν	λύων λύουσα λῦον
Παρατατικός	ἔλυον ἔλυες ἔλυε(ν) ἐλύομεν ἐλύετε ἔλυον					
Μέλλοντας	λύσω λύσεις λύσει λύσομεν λύσετε λύσουσι(ν)		λύσοιμι λύσοις λύσοι λύσοιμεν λύσοιτε λύσοιεν		λύσειν	λύσων λύσουσα λῦσον

Χρό- νοι	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
Αόριστος	ἔλυσα ἔλυσας ἔλυσε(ν) ἔλύσαμεν ἔλύσατε ἔλυσαν	λύσω λύσης λύση λύσωμεν λύσητε λύσωσι(ν)	λύσαιμι λύσαις ή λύσειας λύσαι ή λύσειε(ν) λύσαιμεν λύσαιτε λύσαιεν ή λύσειαν	– λῦσον λυσάτω – λύσατε λυσάντων ή λυσάτωσαν	λῦσαι	λύσας λύσσασα λῦσαν
Παρακείμενος	λέλυκα λέλυσας λέλυκε(ν) λελύκαμεν λελύκατε λελύκασι(ν)	λελυκώς, -υῖα, -ὅς ὢ, ἦς, ἦ λελυκότες, -υῖαι, -ότα ὦμεν, ἦτε, ῶσι(ν)	λελυκώς, -υῖα, -ὅς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες -υῖαι, -ότα εἶημεν - εἶμεν, εἶητε - εἶτε, εἶσαν - εἶεν	– λελυκώς κ.λπ. ἴσθι, ἔστω – λελυκότες κλπ. ἔστε, ἔστων	λελυκέναι	λελυκώς λελυκυῖα λελυκός
Υπερσυντέλικος	ἔλελύκειν ἔλελύκεις ἔλελύκει ἔλελύκεμεν ἔλελύκετε ἔλελύκεσαν					

• • ΑΣΚΗΣΕΙΣ * • •

1.21. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Ονομ.	ὁ λοχίας	ὁ ἐργάτης	ἡ γενεά	ἡ τιμή
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλητ.	ὦ λοχία		ὦ γενεά	ὦ τιμή

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του διβλίου.

Πληθυντικός αριθμός				
Ονομ.	οἱ λοχίαι	οἱ ἐργάται	αἱ γενεαὶ	αἱ τιμαὶ
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλητ.	ὦ λοχίαι		ὦ γενεαὶ	

1.22. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Ονομ.	ἡ σὺκῃ	ἡ γαλῇ	ἡ μναῖ	ὁ Ἑρμῆς
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλητ.	ὦ σὺκῃ			
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομ.	αἱ σὺκαῖ	αἱ γαλαῖ	αἱ μναῖ	οἱ Ἑρμαῖ
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλητ.	ὦ σὺκαῖ	ὦ γαλαῖ	ὦ μναῖ	ὦ Ἑρμαῖ

1.23. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Ονομ.	ὁ ἄνθρωπος	ἡ ὁδὸς	ὁ ἀγρὸς	τὸ φυτὸν
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				τὸ φυτὸν
Κλητ.			ὦ ἀγρὲ	
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομ.	οἱ ἄνθρωποι	αἱ ὁδοὶ	οἱ ἀγροὶ	τὰ φυτὰ
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλητ.		ὦ ὁδοὶ	ὦ ἀγροὶ	ὦ φυτὰ

1.24. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Ονομ.	ὁ ἔκπλους	ὁ λεὼς	τὸ ὄστουν	τὸ ἀνώγειον
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλητ.				ὦ ἀνώγειον
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομ.	οἱ ἔκπλοι	οἱ λεῶ	τὰ ὄστᾱ	τὰ ἀνώγειω
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλητ.	ὦ ἔκπλοι		ὦ ὄστᾱ	ὦ ἀνώγειω

1.25. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε στη στήλη Β την κλητική ενικού των πρωτόκλιτων ονομάτων που δίνονται στη στήλη Α:

Α	Β
ὁ δεσπότης	
ὁ λυκείαρχης	
ὁ τελώνης	
ὁ παντοπώλης	
ὁ Πέρσης	

1.26. Να σχηματίσετε την αιτιατική ενικού των απτικόκλιτων ονομάτων **ὁ ἄθως, ἡ ἄλως, ἡ ἔως, ὁ Μίνως**

1.27. Να κλίνετε στις πλάγιες πτώσεις του ενικού το όνομα **ὁ βορέας - βορρᾶς**.

1.28. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του ρ. **εἰμί** στην οριστική του ενεστώτα.

- α. Ὁ ἀνὴρ ἀνδρεῖος.
- β. Αἱ γυναῖκες καλαί.
- γ. Τί νόμος;
- δ. Ἡ ἡγεμονία τῆς πόλεως.
- ε. Ἡμεῖς Ἕλληνες

- στ. Ὁ Θεός δίκαιος.
 ζ. δίκης ὀφθαλμός ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.
 η. Ὑμεῖς στρατιῶται.
 θ. Ὑμεῖς τὸ ἅλας τῆς γῆς.
 ι. Ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἀγαθοί
 ια. Σὺ δάρδαρος.
 ιβ. Ἐγὼ καὶ σὺ φίλοι

1.29. Σε ποιες περιπτώσεις το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα του ρήματος **εἰμί** ανεodάξει τον τόνο του και γίνεται **ἔστι(ν)**;

1.30. Ποιοι τύποι της οριστικής ενεστώτα του ρήματος **εἰμί** είναι εγκλιτικοί και ποιοι όχι;

1.31. Ποια ρήματα της α.ε. λέγονται βαρύτονα;

1.32. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθένα από τα βαρύτονα ρήματα που σας δίνονται

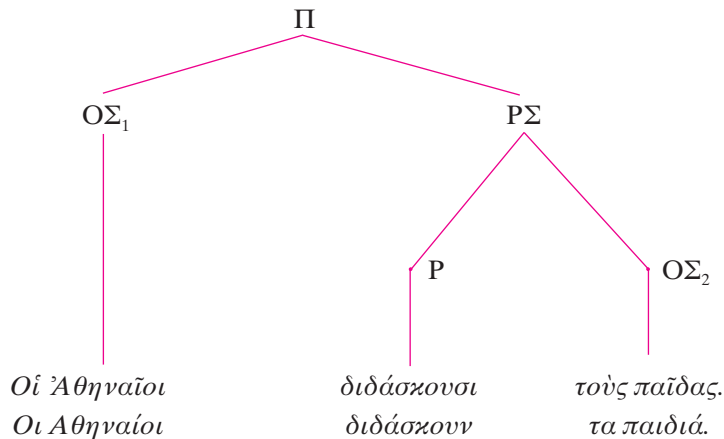
- α. **γράφω:** το δ' ενικό πρόσωπο ευκτικής ενεστώτα στην ενεργητική φωνή.
 β. **λύω:** το γ' πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής αορίστου στην ενεργητική φωνή.
 γ. **πείθω:** το απαρέμφατο και τη μετοχή του ενεστώτα στην ενεργητική φωνή.
 δ. **τάττω:** το γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού στην ενεργητική φωνή.
 ε. **ὕδριζω:** το δ' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα στην ενεργητική φωνή.

1.33. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
παιδεύεις					
			ἐγράψαμεν		
	ἔσκαπτε(ν)				
		πέμψει			
				κεκόφασι(ν)	
βλάπτει					
	ἐκόμιζες				
λύομεν					

α. Υποκείμενο και κατηγορήμα

Κάθε απλή πρόταση αποτελείται από ένα ονοματικό σύνολο (ΟΣ) και ένα ρηματικό σύνολο (ΡΣ). Το ονοματικό σύνολο βρίσκεται κατά κανόνα στην ονομαστική πτώση και είναι το υποκείμενο του ρήματος, τόσο στην αρχαία όσο και στη νέα ελληνική. Ας πάρουμε το ακόλουθο παράδειγμα:

Στο παραπάνω κλαδικό διάγραμμα είναι φανερό ότι το $ΟΣ_1$ είναι το υποκείμενο της απλής αυτής πρότασης κρίσεως, ενώ το $ΟΣ_2$, που αποτελεί στοιχείο του $ΡΣ$, είναι το αντικείμενο του ρήματος (P) διδάσκουνσι (ν.ε. διδάσκουν).

Το **υποκείμενο** μιας πρότασης μπορεί να είναι ένα ουσιαστικό ή μια αντωνυμία (συνήθως προσωπική ή δεικτική). Λειτουργία όμως υποκειμένου μπορεί να έχει και οποιοδήποτε άλλο μέρος του λόγου ή και ολόκληρη πρόταση, όταν λαμβάνονται ως ουσιαστικά.

Το υποκείμενο τίθεται κανονικά σε ονομαστική πτώση και συμφωνεί με το ρήμα κατά πρόσωπο και αριθμό. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου στην περίπτωση της ετεροπροσωπίας τίθεται σε μία από τις πλάγιες πτώσεις, συνήθως σε αιτιατική.

Υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων και των απρόσωπων εκφράσεων είναι συνήθως απαρέμφατο ή ειδική πρόταση.

Σε μερικές περιπτώσεις, όταν πρόκειται να δηλωθεί ποσό κατά προσέγγιση, τότε ως υποκείμενο τίθεται προθετικό σύνολο, αποτελούμενο από μία από τις προθέσεις *ὑπέρ*, *εἰς*, *ἀμφί*, *περί*, *κατά* και αιτιατική πτώση ονόματος.

Γνωστή είναι ακόμη και η περίπτωση της **αττικής σύνταξης**, κατά την οποία το ρήμα τίθεται στο γ' ενικό πρόσωπο, ενώ το υποκείμενό του είναι γένους ουδετέρου και πληθυντικού συνήθως αριθμού· π.χ. *Τὰ παιδιά παίζει* (αντί *παίζουν*).

Το **κατηγορήμα** μιας πρότασης είναι αυτό το οποίο λέγεται για το υποκείμενο. Κάθε πλήρης απλή πρόταση κρίσεως περιλαμβάνει δύο κύρια σκέλη, το υποκείμενο και το κατηγορήμα.

Το κατηγορήμα μιας πρότασης μπορεί να είναι ή **μονολεκτικό**, π.χ. *ὁ ἥλιος λάμπει*, ή **περιφραστικό**, π.χ. *Σωκράτης ἐστὶ σοφός*. Είναι σαφές ότι το μονολεκτικό κατηγορήμα αποτελείται από ένα μόνο ρηματικό τύπο (*λάμπει*), ενώ το περιφραστικό αποτελείται από έναν τύπο του ρήματος *εἰμί* και ένα επίθετο ή ουσιαστικό. Το επίθετο ή το ουσιαστικό στην περίπτωση του περιφραστικού κατηγορήματος λέγεται **κατηγορούμενο** και ο τύπος του ρήματος *εἰμί* ονομάζεται **συνδεδειγμένο ρήμα**, γιατί κατά κάποιον τρόπο συνδέει το κατηγορούμενο με το υποκείμενο.

β. Τα είδη των κύριων προτάσεων ως προς τους όρους τους

Απλές: Έχουν μόνο τους βασικούς όρους: *Σωκράτης ἐστὶ σοφός*.

Σύνθετες: Έχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα, αντικείμενα ή κατηγορούμενα, που συνδέονται μεταξύ τους με σύνδεσμο ή χωρίζονται με κόμμα: *Κῦρος φιλόανθρωπος καὶ φιλομαθὴς ἦν*.

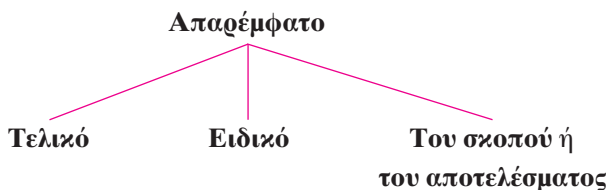
Ελλειπτικές: Παραλείπεται όρος ως ευκόλως εννοούμενος: *Τούτων αἴτιος ὁ πόλεμος* (παραλείπεται το ρ. *ἐστὶ*).

Επαναληπτικές: Προστίθενται διάφοροι προσδιορισμοί, δηλαδή όροι που συμπληρώνουν τους κύριους όρους: *Εἶποντο δὲ πολῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν*.

Στη συνήθη πρακτική παραλείπουμε τους ειδικότερους αυτούς χαρακτηρισμούς των κύριων προτάσεων.

γ. Το απαρέμφατο

Το απαρέμφατο είναι τριών ειδών: **τελικό**, **ειδικό** και **απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος**.

Με **τελικό απαρέμφατο** συντάσσονται τα **κελευστικά** ή **προτρεπτικά** ρήματα (*κελεύω, προτρέπω*), τα **εφετικά** ή **βουλητικά** (*ἐφίεμαι, βούλομαι*), τα **κωλυτικά** ή **απαγορευτικά** (*κωλύω, ἀπαγορεύω*) και τα **δυνητικά** ή **αποπειρατικά** (*δύναμαι, πειρῶμαι*). Το τελικό απαρέμφατο τίθεται σε κάθε χρόνο πλην του μέλλοντα και δέχεται άρνηση *μή*.

Το **ειδικό απαρέμφατο** εξαρτάται από ρήματα **λεκτικά** (*λέγω, φημί, ὁμολογῶ*) και **δοξαστικά** (*δοκῶ, νομίζω, οἶμαι*). Τίθεται σε κάθε χρόνο και δέχεται άρνηση *οὐ*.

Το **απαρέμφατο του σκοπού** ή **του αποτελέσματος** εξαρτάται από ρήματα που δηλώνουν **κίνηση** ή **σκόπιμη ενέργεια**, όπως *θαίνω, φέρω, ἐκλέγω, πέμπω, ἤκω, δίδωμι* κ.ά.

δ. Χρήση του άναρθρου απαρεμφάτου

Το απαρέμφατο, όταν συνοδεύεται από το άρθρο, λέγεται **άναρthro** ή **σύναρthro**. Έχει λειτουργία ουσιαστικού και μπορεί να είναι υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο ή οποιοσδήποτε προσδιορισμός.

Περισσότερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το **άναρthro** απαρέμφατο, το οποίο χρησιμοποιείται:

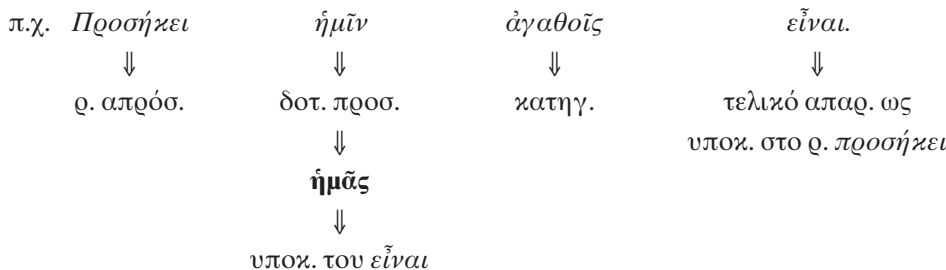
- α) ως **υποκείμενο** στα απρόσωπα ρήματα ή στις απρόσωπες εκφράσεις.
- β) ως **αντικείμενο**.
- γ) ως **κατηγορούμενο**.
- δ) ως **επεξήγηση**.
- ε) ως **προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς**.
- στ) **απόλυτα** σε στερεότυπες εκφράσεις, όπως *τὸ νῦν εἶναι* (= όσο για τώρα), *ἐκὼν εἶναι* (= όσο εξαρτάται από τη θέληση).
- ζ) **αντί προστακτικής**: *ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις*.
- η) **επιφωνηματικά**: *ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!*

ε. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου

Το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να είναι:

- α) το ίδιο το υποκείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο (**ταυτοπροσωπία**).
π.χ. *Φοβοῦμαι διελέγχειν σε. (ἐγώ: υποκ. τόσο του ρ. φοβοῦμαι όσο και του απαρ. διελέγχειν)*
- β) το αντικείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο ή κάποιο άλλο όνομα (**ετεροπροσωπία**).
π.χ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε. (Σωκράτης: υποκ. του ρ. προέτρεπε, τοὺς συνόντας: υποκ. του απαρ. ἐπιμελεῖσθαι και αντικ. του ρ. προέτρεπε)*

Στα απρόσωπα ρήματα που δέχονται ως υποκείμενο απαρέμφατο και συντάσσονται με δοτική προσωπική υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι η δοτική αυτή, αφού τραπεί σε αιτιατική πτώση.

στ. Απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις

Απρόσωπα λέγονται τα ρήματα που απαντούν συνήθως στο γ' ενικό πρόσωπο και το υποκείμενό τους δεν είναι πρόσωπο ή πράγμα αλλά κατά κανόνα απαρέμφατο ή ειδική πρόταση. Τα ρήματα αυτά, επειδή απαντούν στο γ' ενικό πρόσωπο, λέγονται και **τρίτο-πρόσωπα**.

Σημειώνουμε εδώ μερικά από τα πιο συχνά απρόσωπα ρήματα:

χρή (= πρέπει), **δεῖ** (= πρέπει), **δοκεῖ** (= φαίνεται καλό), **προσθήκει** (= αρμόζει), **μέλλει** (= πρόκειται), **ἔξεστι** (= επιτρέπεται), **μέλει** (= υπάρχει φροντίδα), **ῥοικε** (= φαίνεται), **συμφέρει** (= ωφελεί), **ἔστι** (= είναι δυνατό), **ἐγχωρεῖ** (= είναι δυνατό), **πάρεστι** (= είναι δυνατό), **λυσιτελεῖ** (= ωφελεί), **συμβαίνει**, **λέγεται**, **ἀγγέλλεται**, **ὁμολογεῖται** (= γίνεται δεκτό), **ἄδεται** (= διαδίδεται), **φιλεῖ** (= συνηθίζεται) κ.ά.

Οι **απρόσωπες εκφράσεις** έχουν και αυτές ως υποκείμενο απαρέμφατο ή ειδική πρόταση. Οι πιο συχνές απρόσωπες εκφράσεις είναι οι ακόλουθες:

ώρα (ἐστί) = είναι κατάλληλος χρόνος

ἀνάγκη (ἐστί) = είναι ανάγκη

ἐλπίς (ἐστί) = υπάρχει ελπίδα

ὄνειδός (ἐστί) = είναι ντροπή

καλόν (ἐστί) = είναι καλό

εἰκός (ἐστί) = είναι φυσικό

νόμος (ἐστί) = υπάρχει νόμος

ῥᾶδιόν (ἐστί) = είναι εύκολο

χαλεπόν (ἐστί) = είναι δύσκολο

οἶόν τ' (ἐστί) = είναι δυνατό

θέμις (ἐστί) = είναι δίκαιο

φανερὸν (ἐστι) = εἶναι φανερό

λοιπὸν (ἐστι) = υπολείπεται

αἰσχρὸν (ἐστι) = εἶναι ντροπή

δηλὸν (ἐστι) = εἶναι φανερό

καλῶς ἔχει = εἶναι καλό

ῥαδίως ἔχει = εἶναι εύκολο

ὀρθῶς ἔχει = εἶναι ορθό κ.ά.

Η σύνταξη με τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις λέγεται **απρόσωπη**.

• • ΑΣΚΗΣΕΙΣ* • •

1.34. Στις παρακάτω προτάσεις να σημειώσετε το είδος των απαρεμφάτων και να θρείτε το υποκείμενό τους:

- α. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον ἐπιδείξαι ψευδόμενον.
- β. Κῦρος ἐθήρρευν, ὁπότε βούλοιτο γυμνάσαι ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους.
- γ. Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας.
- δ. Οἱ στρατιῶται ἠὔχοντο Κῦρον εὐτυχεῖν.
- ε. Ὅμοιοι γὰρ σωφροσύνην εἶναι τὸ γινῶθι σεαυτὸν.
- στ. Φασὶ τὴν ἄρκτον οὐχ ἄπτεσθαι νεκροῦ.

1.35. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που δίνονται σε παρένθεση:

- α. Δεῖ τὸν στρατιώτην πειθαρχικὸν (εἰμί, απαρ. ενεστ.)
- β. Νοῦν χρητὴν τὸν στρατηλάτην (ἔχω, απαρ. ενεστ.)
- γ. Ὡς εἶναι, Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα. (ἀγγέλλω, απαρ. ενεστ.)
- δ. οὐκ ἐπίσταμαι. (κίθαρίζω, απαρ. ενεστ.)
- ε. Κωλύουσιν αὐτοὺς (ἀποπλέω, απαρ. ενεστ.)
- στ. Πολέμαρχος φρουροὺς ἔταξε τὸ τεῖχος. (φυλάττω, απαρ. ενεστ.)
- ζ. Οἱ ἔφηβοι ὁμνύουσι τὴν πατρίδα μείζονα (παραδίδωμι, απαρ. μέλλ.)

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

1.36. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε το είδος των απαρεμφάτων και το υποκείμενό τους και να σημειώσετε αν πρόκειται για ταυτοπροσωπία ή για ετεροπροσωπία:

- α. Κῦρος ὑπισχνεῖτο δώσειν πέντε μνᾶς.
- β. Κῦρος ἐκέλευσε παραγενέσθαι Πρόξενον.
- γ. Τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι.
- δ. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδεῖν.
- ε. Κῦρος ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας.
- στ. Σφόδρα ἐπιλήσμονας καὶ εὐήθεις νομίζουσιν ὑμᾶς εἶναι.
- ζ. Βοιωτοὶ νῦν ἀπειλοῦσιν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν.

1.37. Στα παρακάτω παραδείγματα να βρείτε τα πρόσωπα ρήματα και το υποκείμενό τους:

- α. Λέγεται ὅτι Κῦρος τέθηκε.
- β. Οὕτω χρὴ ποιεῖν.
- γ. Ἔδοξεν αὐτοῖς προΐεναι (= τους φάνηκε καλό να προχωρήσουν).
- δ. Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἔνδοξον εἶναι.

1.38. Στα παρακάτω παραδείγματα να βρείτε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά το υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων ή των απρόσωπων εκφράσεων, καθώς και το υποκείμενο των απαρεμφάτων:

- α. Νῦν ἡμῖν ἔξεστιν εὐεργέταις Λακεδαιμονίων φανῆναι.
- β. Λέγεται τὸν Σωκράτη εἰπεῖν.
- γ. Ὡρα ἐστὶ ἡμᾶς ἀπιέναι.

1.39. Στα παρακάτω παραδείγματα να βρείτε τα πρόσωπα ρήματα ή τις πρόσωπες εκφράσεις και το υποκείμενό τους:

- α. Πεύδεσθαι οὐ θέμις.
- β. Τὴν πατρίδα δεῖ ἡμᾶς σέβεσθαι.
- γ. Ὑμῖν εὐδαίμοσιν ἔξεστιν γενέσθαι (= εσείς μπορείτε να γίνετε ευτυχισμένοι).
- δ. Συμφέρει νῦν Θηβαίοις ταῦτα ποιῆσαι.

1.40. Στις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε το είδος των απαρεμφάτων:

- α. Μανθάνειν ἤχομεν.
- β. Βούλομαι φαγεῖν.
- γ. Πιστεύω δίκαια εἶναι ταῦτα.

1.41. Στις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε το είδος των απαρεμφάτων και να δηλώσετε τη συντακτική τους λειτουργία:

- α. Ἐπύαξα ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά.
- β. Τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἶωθεν ἐπαινεῖν.
- γ. Ὅ,τι ἂν ποιῆς νόμιζε ὁρᾶν θεοῦς τινας.

1.42. Στις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε συντακτικά τα απαρέμφατα και να βρείτε το υποκείμενό τους:

- α. Τὸν καλὸν ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναί φημι.
- β. Κίμων ἠνάγκασε τὸν βασιλέα συνάψαι μάχην.
- γ. Σωκράτης δοῦλεται διδάσκειν τοὺς συνόντας τὴν ἀρετήν.
- δ. Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.

1.43. Στα παρακάτω παραδείγματα να χαρακτηρίσετε συντακτικά τα απαρέμφατα και να βρείτε το υποκείμενό τους:

- α. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδὲνα βάλλειν.
- β. Ξενοφῶν οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν.
- γ. Τόλμησον ὁρθῶς φρονεῖν.
- δ. Σωκράτης πάντα ἡγεῖτο θεοὺς εἰδέναι (= νόμιζε ὅτι οἱ θεοὶ ὅλα τα γνωρίζουν).
- ε. Ἐλπίζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς.

Ε. Λεξιλογικά – Σημασιολογικά

α. Ομόρριζες λέξεις της ν.ε. από το ρ. λαμβάνω

Απλές

Λαβή, λάφυρο, λήπτης, λήψη, λήμμα, λαβαίνω, λαβίδα.

Σύνθετες

Παραλαβή, συλλαβή, παραλήπτης, περίληψη, πρόσληψη, σύλληψη, κατάληψη, πρόληψη, μετάληψη, περιληπτικός, ασύλληπτος, προληπτικός, αντίληψη, υπόληψη, χειρολαβή, ευλαδής, δωροληψία, δωρολήπτης, εργολάβος, δικολάβος, θρησκόληπτος, δανειολήπτης, απολαβή, απολαμβάνω, προσλαμβάνω, αναλαμβάνω, ανάληψη, αντιλαμβάνομαι, μεσολάβηση, επιληπτικός.

β. Συνώνυμα και αντώνυμα

• • ΑΣΚΗΣΕΙΣ* • •

1.44. εὐτυχῶ: Να γράψετε συνώνυμα και αντώνυμα του ρήματος αυτού στην α.ε.

1.45. ὀνοῦμαι: Να γράψετε συνώνυμα και αντώνυμα του ρήματος αυτού στην α.ε.

γ. Ποικίλα λεξιλογικά – σημασιολογικά

• • ΑΣΚΗΣΕΙΣ* • •

1.46. Τι σημαίνει το ρήμα **ἔχω** + απαρέμφατο;

1.47. Τι σημαίνει το ρήμα **καταψηφίζομαί τινος** και ποιο είναι το αντώνυμό του;

1.48. Στον παρακάτω πίνακα να μεταφράσετε στη ν.ε. τα ουσιαστικά και τα επίθετα της α.ε. που δίνονται στη στήλη Α:

Α	Μετάφραση στη ν.ε.	Α	Μετάφραση στη ν.ε.
ἀνήκεστος	α.	εὐώνυμος	ζ.
προπετής	β.	ἀργύριον	η.
αἰκισμός	γ.	ἄκων	θ.
ἀπορία	δ.	ὔδρις	ι.
ἐπικούρημα	ε.	εὐγένεια	ια.
ῥάδιος	στ.	σεμνός	ιβ.

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις δίδονται στο τέλος του βιβλίου.